SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCV. No. 202. JERSEY CITY and NEW YORK. SATURDAY, OCTOBER 22, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 22-го ЖОВТНЯ 1988 Ч. 202. РІК. XCV.

КҐБ МАЄ СВОЮ „РЕЗЕРВУ" У ВАШІНҐТОНІ

Вашінгтон. — Як повідомляє кореспондент газети „Вашінгтон Таймс" Билл Ґерц, два співробітники амбасади СССР у Вашінгтоні входять до „спецрезерви" КҐБ, створеної на випадок масового виселення совєтських шпигунів. За словами Б. Герца, більш детальні інформації містяться у статті відомого спеціяліста у справах КҐБ Джана Баррона, яка буде надрукована в листопадовому числі популярного журналу „Рідерс Дайджест".

Мова йде про першого секретаря амбасади Андрея Парастаєва і дорадника Євгенія Афанасьєва. Перший брав участь в організації широко розреклямованої американсько-совєтської зустрічі в Чатокві, Н.Й., що відбулася минулого року. Дж. Баррон характеризує Є. Афанасьєва, спеціяліста у справах Азії, як „справжнього вченого". Афанасьєв, перебуваючи у Вашінгтоні від 1979 р. був близький з колишнім совєтським амбасадором у ЗСА Анатолієм Добриніним.

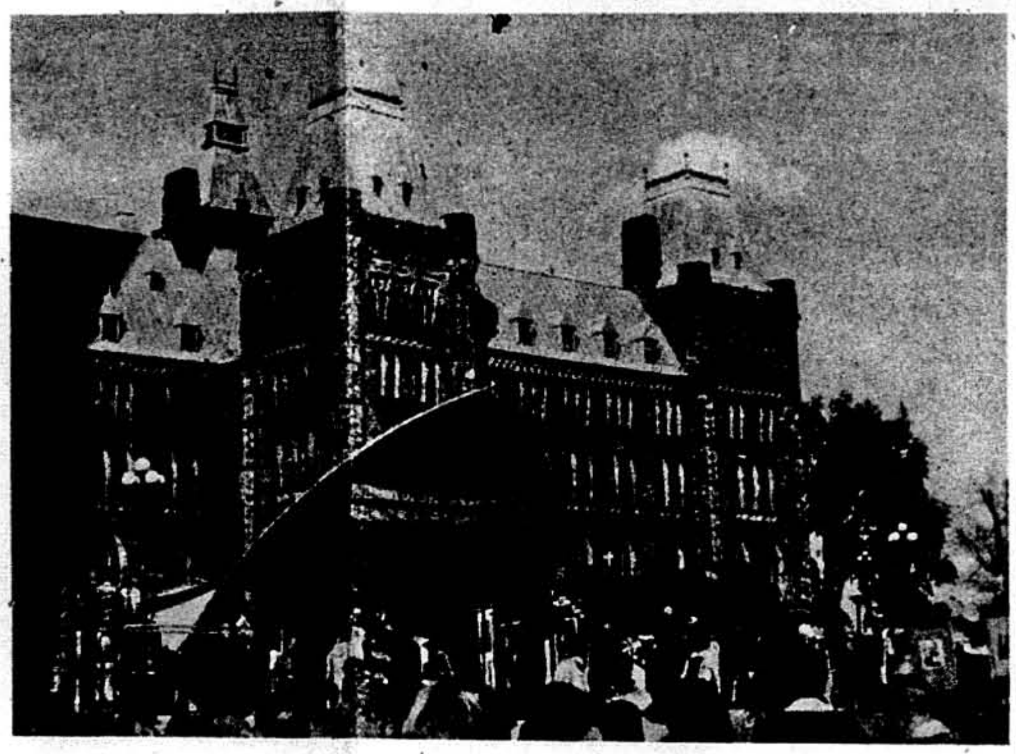
І Парастаєв, і Афанасьєв, пише Баррон, входять до так званої „спецрезерви" КҐБ, про існування якої „знають лише кілька високопоставлених кремлівських чиновників". Американська розвідка вперше дізналася про неї від співробітника КГБ Віталія Юрченка, який попросив політичного притулку в амбасаді ЗСА в Римі, але через три місяці раптом повернувся на батьківщину. Як пише Баррон, „спецрезерва" була створена після того, як у 1971 році з Англії і Бельгії були вислані 135 совєтських шпигунів. КҐБ прийшов до висновку, що шпигуни, імена яких відомі західнім розвідчим службам, постійно перебувають під ударом і не можуть діяти безкочено.

З метою більш глибокої конспірації було вирішено створити спеціяльну резерву, члени якої не будуть займатися активною розвідувальною роботою і тому залишаться на місці навіть на випадок виселення всієї резидентури КҐБ. До того моменту вони виконують інші функції: виявляють іноземців як потенційних об'єктів для вербування, обробляють політиків і журналістів і використовують західні організації, які так чи інакше служать для зовнішньополітичних цілей СССР.

Баррон називає ще одного члена „спецрезерви" КҐБ у Вашінгтоні — Бориса Ґоловіна, який уже залишив З'єднані Стейти. Він також наводить прізвища 14-ох інших „резервістів" в Юґославії, Східньому Берліні, Бельгії, Румунії, Австралії, Фінляндії, Португалії Англії, Франції, Австрії і Польщі.

В ОТТАВІ ВІДЗНАЧЕНО ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Оттава (С. Яворський). — Вже тиждень перед відкриттям всеканадського святкування Тисячоліття Хрищення України Крайовий Комітет Українців Канади почав турбуватися проблемами, які могли б ускладники це святкування. Перш за все, після теплих і соняшних днів погода почала псуватися. Були побоювання, що головна точка святкування, а саме, Соборний Молебень перед будинками парляменту, відбудеться під парасолями.

Під час відправи соборного Молебня.

Були також ускладнення з головним промовцем на бенкеті. Бюро прем'єр-міністра повідомило, що в зв'язку з передвиборчою кампанією Браєн Малруні не зможе бути присутнім на бенкеті, як було обіцяно. Джо Кларк, колишній прем'єр-міністер Канади і теперішній міністер зовнішніх справ Канади погодився виступити з промовою на бенкеті.

З іншого боку, були позитивні ознаки, що ювілей буде успішним. Квитки на концерт і на бенкет були повністю випродані, а в місцевих готелях і мотелях не лишилось вільних кімнат.

В середині тижня погода покращала. В четвер, 6-го жовтня, перед відкриттям святкування показалось сонце і Оттава засяяла в усій своїй красі, вдягнувшись у червоні та золоті кольори осінніх кленів. Тому, що українське ювілейне святкування збіглося з загальноканадським Днем Подяки, воно набрало особливого значення;

Тиждень перед початком святкування, в місцевому щоденнику „Оттава Сітізен" була поміщена стаття про Тисячоліття християнства в Україні, автором якої був постійний кореспондент на релігійні теми, о. Р. МекНілл. Він подав об'єктивне історичне тло хрищення України і написав обширно про програму святкування.

В четвер, 6-го жовтня, о 5-ій год. по полудні, в кімнатах канадського сенату, які знаходяться в центральному будинку федерального парляменту, почали збиратися гості на офіційне відкриття святкування. На прийнятті з нагоди відкриття гостей частували вином і сиром.

В год. 7-ій вечора посол Андрій Вітер, разом з головою Комітету Українців Канади д-ром Дмитром Ціпивником, проголосив офіційний початок святкування. Після короткої промови, в якій він з'ясував велике значення цього святкування, посол Вітер попросив до слова Майкла Вілсона, міністра фінансів Канади, який прочитав привітального листа від Б. Малруні та запевнив присутніх, що уряд Канади повністю підтримує аспірації канадських українців і щиро тішить ся їхніми досягненнями в цій країні. М. Вілсон, в виборчій окрузі якого мешкає багато українців, завжди відносився прихильно до української громади, яка його шанує і підтримує.

Посол Вітер, після промови М. Вілсона, попросив заступника посадника Оттави передати привіт від міського уряду. При цьому він відзначив присутність трьох послів з оттавських виборчих округ, які прибули на відкриття. Між присутніми був також суддя Верховного суду Канади, Джон Сопінка, та колишній міністер провінційного уряду Онтаріо Джан Яремко.

В п'ятницю, 7-го жовтня, о год. 9-ій вранці, віцепрезидент факультету мистецтв

(Закінчення на стор. 3)

ПОЯВИЛАСЯ НОВА „ЗІРКА" НА КРЕМЛІВСЬКОМУ НЕБОЗВОДІ

Москва. — Процес перемін на кремлівському олімпі, як виглядає з інформацій, ще не закінчився. Значить, боротьба за владу і зміцнення позиції генерального секретаря ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Міхаїла Ґорбачова продовжується далі, хоч не все в користь совєтської закордонної політики, а головно у некористь З'єднаних Стейтів Америки.

У четвер, 20-го жовтня ц.р., наприклад, найменували Валєнтіна М. Фаліна, дотеперішнього керівника совєтського аґентства „Новості", колишнього амбасадора СССР до Західньої Німеччини, на голову перебудованого відділу у Центральному Комітеті КПСС, відповідального за закордонну політику. Одним словом, він зайняв місце Анатолія Добриніна, довголітнього амбасадора СССР до ЗСА (1961-1985). У цій переміні західні політичні спостерігачі, дипломати і аналітики вбачають не конче корисну познаку для майбутніх американсько-совєтських відносин, якщо йдеться про зовнішній відтинок, бо Фалін не все згоджувався з ідеєю М. Ґорбачова поправити і поширити відносини Совєтського Союзу із західніми демократичними країнами, головно із ЗСА.

Як відомо, А. Добринін пішов на емеритуру 30-го вересня ц.р., разом з довголітнім міністром закордонних справ СССР і головою Президії Верховної Ради Андреєм Ґромиком і чотирма іншими членами Політбюра та Центрального Комітету КПСС.

У Вашінґтоні, найближчі співробітники президента Роналда Реґена, і в Державному департаменті прийняли повідомлення з Москви про підвищення В. Фаліна досить скептично кажучи, що він належить до тієї категорії осіб, які радше можуть погіршити совєтсько-американські відносини з будь-якої, навіть найменшої прачини. Представники Державного департаменту пригадали, що ще недавно Фалін опублікував у „Правді" довгу статтю, у якій сказано, що це З'єднані Стейти Америки, і тільки вони, винні за створення атмосфери холодної війни і навіть не заікнувся, що холодна війна розпочалась властиво на Сході перехоплюванням влади комуністами в Чехо-Словаччині, берлінською бльокадою та іншими імперіялістичними потягненнями Москви. „Розпалювання антаґонізму між Сходом і Заходом належало до завдань В. Фаліна в минулому. Ми не завважили, щоб він в чім-небудь змінився тепер", — заявили деякі політичні спостерігачі.

Покищо не відомо, як виглядатиме співпраця В. Фаліна з Александром Н. Яковлєвим, членом Політбюра і дуже близькою до М. Ґорбачова особою. Були всі надії, що якраз Яковлєв відповідатиме в Політбюро за справи закордонної політики і займе друге місце біля М. Ґорбачова, після відсунення від впливів ЄгораЛіґачова.

В іншому повідомленні з Москви говориться, що Центральний Комітет найменував на міністра внутрішніх справ Вадіма В. Бакатіна, досі невідому особистість. Його попередник на цьому пості Александер В. Власов став головою Ради Міністрів Російської ССР, найбільшої республіки. Також Центральний Комітет Литовської Комуністичної партії обрав своїм лідером Альґірдаса Бразавскаса.

У Дітройті померла Ф. Любінецька

Дітройт. — У середу, 19-го жовтня ц.р., тут померла на 83-му році життя св.п. Фалина Любінецька-Кульчицька, пластунка-сеніорка, колишній член Крайового Пластового Проводу в З'єднаних Стейтах Америки, довголітня активна пластова і громадська провідниця, педагог, довголітня співробітниця щоденника „Свобода", авторка багатьох спогадів, дописів з громад, шкільництва, зокрема шкіл українознавства. Часто писала під псевдонімом Марта Рідна.

Похоронні відправи відбулися в суботу 22-го жовтня, з української католицької церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку.

Українська телевізійна програма у Вінніпезі показується в середу

Вінніпег (Й. Д.). — Починаючи від 12-го жовтня, телевізійна програма „Українська телерама" передається тут вже кожної середи о год. 9-ій вечора на каналі ч. 11.

Від часу заснування в лютому 1987 року приготовлено біля 40 півгодинних передач, в яких взяло участь коло 200 осіб. В її приготуванні творчо і доброівльно помагають Галя Столяр, Соня Рослицька, Юліян Назаревич і Ярослав Василюк.

„Українська телерама", так, як колись у другий і четвертий вівтірки, так тепер кожної середи надалі намагатиметься представляти різноманітність у столиці українців Канади над Червоною рікою.

Глядачі „Української телерами" мають нагоду почути про „Мовно-літературну сучасність в УССР" — розмову з Зіновією Франко і д-ром Федором Погребенником провів проф. Ярослав Розумний; побувати на ювілейних святкуваннях у Києві 1988 року — завдяки прозіркам і розповіді дияко на Тараса Малюжинського; бути свідками червневих демонстрацій у Львові — звукозапис представить і розмову про цю подію проведе молодий поет і дисидент — Тарас Романюк.

У передачах „Української телерами" передбачені виступи: посадника Билла Норрі і радника Г. Лазаренка після їх повороту із Львова; співачки Джой Британ-Козодій з Ляс Веґас; мисткині Наталки Гузар з Торонто та інші.

Українські танцюристи очами американського критика

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Щоденник „Вашінгтон Пост" з 10-го жовтня 1988 року подав рецензію свого критика про перший із серії концертів з нагоди відзначування 1000-річчя Християнства в Україні, що відбувалися у Вашінґтоні в Констітушен Голл.

На програму концерту, у п'ятницю, 7-го жовтня ц.р., склались виступи танцювальної групи „Україна" з Чикаго під проводом Євгена Літвінова, переплітаний був точками співочого ансамблю з Вашінгтону „Намисто" під керівництвом Петра Круля.

Рецензент „Вашінгтон Пост" Джордж Джексон уважає, що співоча група виконала усі пісні в однаковій гармонізації, із нахилом до сантименталізму.

Коли йдеться про танцюристів, то Дж. Джексон окреслює їх як „аматорів найкращого типу", які мають самі приємність у своїх танцях, але таки можна із їхньої постави завважити, що вони не професіоналісти. Краще на думку рецензента виявилися у групі жінки, зокрема у першій сцені „Івана Купала". Саме цей танець Дж. Джексон описує точно, завважуючи, що дуже живе і повне акробатики закінчення перемінюється в релігійну процесію, яка відтворює хрищення українського народу в 988 році.

КОНҐРЕС СУМ

Торонто. — Тут в приміщеннях Українського Культурного Центру, 83-85 Крісті вулиця, відбудеться XIII Світовий Конгрес Спілки Української Молоді. Конґрес відбуватиметься в днях 19-го до 21-го листопада ц.р., а бенкет в суботу, 19-го листопада, о год. 6-ій вечора. Ціна квитків на бенкет — 50 дол. від особи.

У СВІТІ

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ІТАЛІЇ Чіріяко де Міта, наслідуючи західніх німців, які поспішилися уділити комуно-московським імперіялістам 1,6 мільйона долярів кредитів на відбудову економіки, процес якої нібито започаткував теперішній керівник СССР Міхаїл Ґорбачов, запропонував також свою підтримку Москві під час відвідин ним Совєтського Союзу минулого тижня. Крім того прем'єр де Міта закликав країни Західньої Европи допомогти совєтським господарникам піднести на вищий рівень їхню економіку, мовляв для обопільної користи Сходу і Заходу. Наївні політики Заходу типу де Міти, все рятували московську імперію від упадку, — говорять противники такої політики. В цю гру вони хочуть втягнути ще З'єднані Стейти Америки, особливо тоді, як до влади допнуться ліберали з Демократичної партії, які також вилазять зі шкіри, щоб догодити росіянам.

У ФРАНЦІЇ ШИРОКОГО РОЗГОЛОСУ набрала справа колишнього міністра скарбу за президентури Валєрі Жіскара д'Естейна, який нібито доконав злочини проти людства під час Другої світової війни, одним словом був „воєнним злочинцем". Моріс Папон був членом кабінету від 1978 до 1981 року, а потім проти нього розпочалась справа, базована на доносі. У зв'язку з його політичним заанґажуванням, прокуратура погодилась вести слідство засекречено і не поширювати цієї справи, а головно не передавати нічого для публікацій засобами масової інформації. Папон, який був також шефом поліції в Парижі перших вісім років по закінченні війни, активно допомагав в роках 1942-44 депортувати жидів до концтаборів в Німеччині. Представники жидівської спільноти у Франції заявили, що Папон був людиною Клявса Барбі, якого також не засудили на смерть через замішаність багатьох французів у злочинах.

ПРЕДСТАВНИК ВИДАВНИЦТВА газети „Правда", органу ЦК КПСС Вячеслав Леонтієв заявив кореспондентові Ассошіейтед Пресс, що наступного тижня появиться журнал в грецькій мові під назвою „Совєтський Союз". Він висловив надію, що „грецьким читачам сподобається наше видання. Журнал постарається об'єктивно пояснити грекам теперішню політику компартії і уряду в СССР, зокрема перебудову і гласність запропоновані генеральним секретарем ЦК КПСС і головою Президії Верховної Ради СССР Міхаїлом Ґорбачовим", — заявив Леонтієв.

ГОЛОВА СВІТОВОГО ЖИДІВСЬКОГО конгресу Елгар Бронфман, який тепер інтенсивно подорожує по цілому світі, в тому також по країнах східнього бльоку, зупинився останньо у Східній Німеччині, де він зустрічався з тамошніми партійними і урядовими лідерами. Він дуже задоволений розмовами з комуністами у так званій Німецькій Демократичній Республіці, яка прихильно поставилася до усіх порушених Бронфманом проблем і погодилася виплачувати відшкодування жертвам нацизму і їхнім родинам. Треба підкреслити, кажуть деякі політичні спостерігачі, що Бронфман виконує на Сході також таємну місію ізраїльського уряду, яку не можна полагодити дипломатичним шляхом.

ВІД ВИБУХУ ЕКСПЛЬОЗИВНИХ **матеріялів напакованих в автомобіль, загинуло сім ізраїльських вояків, а вісім були поранені у південній частині Ливану. В Бейруті проіранська група, яка називає себе мусулманською силою спротиву, взяла на себе відповідальність за цей акт терору, а представник групи заявив, що це „подарунок" для палестинців на окупованих землях, які гинуть від „ізраїльського війська". Крім ізраїльських вояків загинув водій автомобіля, а два араби були поранені.**

В АМЕРИЦІ

ЗОСЕРЕДЖУЮЧИ СВОЮ УВАГУ на тому, що в цьогорічних виборах йде сильна і гостра боротьба за місця в Конґресі ЗСА, президент Роналд Реґен вирішив особисто підтримати республіканських кандидатів. Свою передвиборчу поїздку відбув Президент до стейту Огайо, де в Клівленді підтримав кандидатуру посадника Джорджа Войновіча. Виступаючи перед ентузіястичною публікою він заявив, що „його намагання є дати Джорджові Бушові Конґрес, в якому він повинен мати більше приятелів, як на тихо-океанському острові, де він воював у Другій світовій війні".

В ПАЛАТІ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ конгресмен демократ з Ореґону Пітер ДеФазіо запропонував законопроєкт, який дозволив би на створення спеціяльного фонду на покриття пошкоджень у наслідок лісових пожеж для Служби лісівництва. Це, в наслідок того, що відповідальний директор за бюджет повищої аґенції, звітуючи перед Конґресом, заявив, що Служба лісівництва мусіла зачерпнути фонди з головного фонду, призначеного виключно для деревонасадження, щоби покрити 500 міл. дол. видатків на боротьбу з минулорічними і цьогорічними лісовими пожежами.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД КОЖНОГО року видає велику кількість нагород, а від 1985 року державний секретар Джордж Шулц надає ще окремі нагороди для людей у своєму департаменті за пропаґування політики ЗСА. У вівторок, 18-го жовтня ц.р., такою нагородою Д. Шулц нагородив Едварда Дервінского, колишнього республіканського конґресмена з Іллиной, який тепер займає пост заступника державного секретаря для справ безпеки, науки і технології. У цьому вирізненні цитується зокрема заслуги Е. Дервінского в допомозі при переговорах з Канадою і Ісляндією, турботами про втікачів і про старання за участь ЗСА в міжнародних спортових змаганнях.

ВПРОДОВЖ 19-ОХ РОКІВ сенатор-демократ з Висконсин Вілліям Проксмаєр виголосив 3,000 промов в Сенаті за те, щоби ЗСА ратифікували міжнародний договір проти ґеноцидних злочинств. В минулу п'ятницю, 14-го жовтня в Сенаті проголосовано і одобрено його пропозицію. За його зусилля міжнародна жидівська організація Б'Най Б'ріт вшанує його на окремому прийнятті в сенатському будинку ім. Діржсена.

АҐЕНЦІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ перестерігає про загальне світове перегрівання, що його спричинює індустріяльне забруднення атмосфери. В наступному столітті саме це ґльобальне атмосферичне занечищення дуже погано відіб'ється на території ЗСА, бо передбачають, що значно зменшиться територія зайнята лісами, впаде якість води, повисихають прибережні мочари, а в багатьох околицях відчується брак води. Ці досліди переведено на доручення Конґресу. З кінцем року має появитися також на доручення Конґресу додатковий звіт з дослідів як запобігти цьому явищу.

МІЖНАРОДНА ПРОФСПІЛКА водіїв, яка недавно підтримала кандидатуру віцепрезидента Джорджа Буша, тепер публічно вияснює свою офіційну настанову щодо президентських виборів 1988 року. У своєму повідомленні для преси на Фльориді, де відбувалися наради 18-членної Ради директорів, профспілка водіїв офіційно заявила, що підтримує кандидатуру Дж. Буша і кандидата на його заступника Дена Квейла, а не, як було сказано раніше, тільки Дж. Буша.

МУДЖАГЕДІНИ ВІДМОВИЛИСЬ ВІД РОЗМОВ З СССР

Вашінгтон. — Кореспондент газети „Вашінгтон Пост" Тімоті Вівер пише, що Головна рада за визволення Афганістану, якій підлягають партизанські групи муджагедінів, відкинула совєтську пропозицію про започаткування безпосередніх переговорів з метою врегулювання афганського питання і, як кажуть деякі політичні спостерігачі, розподілу влади між поодинокими політичними групами. Правдоподібно Москві йшлося про те, щоб забезпечити співучасть в управлінні державою для Комуністичної партії, яка тепер нібито є при владі, але тільки в Кабулі і в кількох більших містах, що їх совєтські війська перетворили на оборонні фортеці. На провінції натомість єдиною владою є муджагедіни.

Вівер, покликаючись на добре поінформовані афганські джерела, яких він з огляду на безпеку не називає, пише, що на протязі якогось часу представники совєтського уряду намагалися склонити муджагедінів до переговорів і що вони знайшли дорогу до сімох муджагедінських груп, з якими велися розмови не тільки про можливість конференції, але й про зформування нового уряду. Кажуть, що три групи підтримували ідею переговорів з Москвою, але чотири інші були категорично проти таких розмов. Так звані фундаменталісти спротивились такій пропозиції, бо у випадку переговорів вони визнають рівночасно чужу силу, проти якої вони ведуть активну боротьбу ось уже дев'ять років. Крім того вони все виступали проти вмішування у внутрішні справи закордонної сили. Саїд Нурулла Еммад, крім того підкреслив, що „мусулмани ніколи не ведуть переговорів з противниками, які виступали проти нас і нашої країни збройною силою".

Деякі кореспонденти інформують з Ісламабаду, що совєтський амбасадор в тій країні попросив теперішнього президента Пакістану Гляма Ізгака Хана, щоб він був посередником таких переговорів між ними, тобто совєтами і муджагедінами. 15-го вересня два совєтські „журналісти" зустрічались з муджагедінами-фундаменталістами і головою поміркованого Національного мусулманського фронту Ахммедом Ґаліґані, але до порозуміння не дійшло. Росіяни, пише „Вашінгтон Пост", — використовували також посередництво сирійців і натякали про цю справу спеціяльному висланникові ООН Дієґо Кордовезові, який був посередником переговорів між Пакістаном, афганцями усіх напрямків, ЗСА і СССР у Женеві, але справа зупинялася на насадженому Москвою комуністичному урядові в Кабулі, який був співучасником боротьби з муджагедінами.

Треба припускати, що у зв'язку з цими труднощами буде мінятися тепер керівництво компартії і уряду в Кабулі і уряд президента Наджібулли впаде. Також зміна совєтського амбасадора в Кабулі говорить багато. На місце менш досвідченого політика прийшов тепер заступник міністра закордонних справ Юлій М. Воронцов, свого часу амбасадор у Франції і представник СССР в ООН.

Покищо боротьба триває далі, а тим самим сповільнився процес відтягнення совєтського війська і збільшилась достава зброї з СССР кабульському урядові. Але також муджагедіни здобувають ґрунт під ногами і симпатії у світі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year* — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P O Box 346 Jersey City N J 07303

Захід знову рятує імперію

За даними одного міжнародного банку в Базелі, на кінець минулого року Совєтський Союз заборгував західнім банкірам 34.1 біль. дол. Це на 4 біль. дол. більше, ніж щорічні валютні надходження Совєтського Союзу, який заробляє за рік приблизно стільки ж валюти, скільки маленька Данія.

Не зважаючи на такі великі борги, західньонімецькі банки цими днями надали Москві кредит на суму 1.6 біл. дол., а італійський уряд підписав з СССР угоду про ґарантії кредиту на суму 766 міл. дол. (за даними газети „Ню Йорк Таймс", мова йде про суму 775 міл. дол.). Як пише кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Майкл Фарр, у банківських колах Франкфурту пішли чутки про те, що на черзі Японія, яка завжди була великим кредитором Москви: від 1984 року на неї припадає 40 відсотків кредитів, що їх Совєтський Союз дістає на Заході.

За даними західньонімецьких банків, пише М. Фарр, нинішній кредит може принести Москві 5.5 біл. дол., які, як вважають на Заході, будуть використані на піднесення совєтської харчової і легкої промисловости. П'ять більйонів з цієї суми Москва, як очікують, дістане від західньоевропейських банків, а решту — від японських. На ЗСА припадає покищо лише 2 відсотки совєтської заборгованости, однак спеціялісти у Західній Европі не виключають, що після приходу до влади нового президента думка Вашінґтону щодо цієї справи зміниться.

Коли у травні стало вперше відомо про наміри банків Західньої Німеччини надати Москві величезний кредит, секретар Департаменту оборони ЗСА Фрек Карлуччі вдарив на тривогу, заявивши, що в СССР таким чином звільняться засоби, які він використає для зміцнення військової потуги, а не на збільшення виробництва продуктів і імпорт товарів.

Як зауважують експерти, Москва потребує західніх кредитів у зв'язку з тим, що останнім часом різко впали ціни на товири, які є традиційно головними джерелами валютних надходжень СССР: нафта і золото.

Банки і більшість західньоевропейських політиків не поділяють цієї точки зору і підкреслюють, що Совєтський Союз є взірцевим боржником.

І так, як і кілька разів раніше західні багатії, ласі на ще більші суми, рятують кульгаючу імперію, а політики шукають ідеологічних оправдань. А хто знає, чи Москва, погодившись на деяке знищення застарілої зброї, не почала вже випрацьовувати пляни для нової аґресивної зброї, як це підтверджують деякі знавці. Та це, мабуть не доходить до вух західніх банкірів і політиків.

Микола Руденко

ТАЙВАНІЗАЦІЯ ПРИБАЛТИКИ І СЛІДИ ВУЖА НА ПІСКУ

Бо що ж таке капітал? Це всього лишень вільний рух вартости — тобто процес, який породжує додаткову вартість. Тут треба зробити наголос на слові „вільний" — сама Свобода стає найвищою продуктивною силою. А додаткова вартість... Це неправда, що вона народжується із експлуатації праці — джерела її походження треба шукати в самій природі. Тут і кореніться найбільша помилка Маркса, котра змусила мене написати книгу під вельми промовистою назвою: „Прощай, Марксе".

Я все це зрозумів чверть століття тому. Зрозумів і те, що горбачовці зрозуміли гільки сьогодні, — тобто необхідність докорінної економічної реформи. І не лише зрозумів, а й спробував це пояснити совєтському керівництву. Саме так з'явилася дилогія „Економічні монологи", що вийшла в Америці десять років тому. Розгортаю першу-ліпшу сторінку, читаю про необхідність економічної реформи і про те, якою вона мусить бути. Ось, що я тоді пропонував:

Вона повинна бути дійсно реформою — повною, безкомпромісною, з усіма наслідками, що з цього випливають:

1) вільний ринок для продуктів сільського господарства;

2) вільний вихід на ділянки, які за справедливим жеребкуванням видаються кожному, хто хоче перейти на індивідуальне господарювання;

3) при виході із колгоспу кожен має одержати свою частку спільних багатств;

4) землі має бути повернена її споконвічна вартість.

Слідом за цим мають бути виведені з державного сектора всі підприємства, які тією чи іншою мірою пов'язані з сільськогосподарським виробництвом: млини, пекарні, магазини, ресторани, їдальні.

Це, звичайно, мусить потягнути за собою виключення з державного сектора заводів сільсько-господарських машин, мінеральних добрив і т. п. (Руденко М., „Економічні монологи" „Сучасність". 1978, ст. 185-186).

У наведеній цитаті, як видно з тексту, йдеться про послідовність економічної реформи, без якої совєтська держава просто загине, — її знищить неминучий голод. **Я пропонував розпочати з реформи сільському господарстві, а тоді переходити до промисловости. Як відомо, XXVII з'їзд (через багато років!), розпочав її з промисловости. І ось наслідки: горбачовській реформі вже минає четвертий рік, а в продовольчих магазинах передохли від голоду навіть миші. І навіть черги біля них зникли — просто ні за чим стояти.**

Писати в ЦК партії про доконечну потребу економічної реформи я розпочав ще тоді, коли вітрини гастрономів були вщерть заповнені ковбасами, зельцями, горами вершкового масла (1960 рік). Може й не скромно цитувати себе самого, але ж ця моя робота стала початком мого страдницького шляху: у 1960 році — вказівка совєтським часописам про заборону згадувати в статтях моє ім'я („не популяризувати"); у 1972 році — наказ усім видавництвам (київським, московським і навіть болгарським) не приймати від мене жодних рукописів; у 1974 — виключений з партії; у 1975 — перший арешт, де головною причиною були саме „Економічні монологи"; у 1977 році — другий арешт. На цей раз справа не була припинена, як першого разу — мене погнали в рабство на двадцять років. Відбув одинадцять...

Та повернемось до нашої теми. Багато цікавого у своїх численних промовах наговорив О. Яковлєв. Подекуди він ухиляється від прямих відповідей — тоді ці промови нагадують сліди вужа на піску. Але нерідко його відповіді свідчать про те, що катастрофічне становище московської імперії змусило ґорбачовців багато про що передумати й дійти правильних висновків. Одне тут кепсько: пізно ви похопилися, панове ґорбачовці. Так пізно, що ваші зусилля тепер уже замарні — імперію ніщо не врятує. Не слід спихати провини на своїх попередників — адже ж партія та сама. І, до речі, хоче лишитися тією самою. Але це вже тепер від неї не залежить.

Побіжно розглянемо деякі цікаві й правильні судження О. Яковлєва, розуміючи, що він висловлює судження самого Ґорбачова та його прихильників. Ось, наприклад, відповідь сталіністів, які хапаються за те, що в сталінські часи, мовляв, була дисципліна: —

Дисципліна також буває різна. Палична, якою навчали іще рабів та кріпаків і яка поєднує зовнішню покірність з небезпечною відсутністю самоконтролю особи. Спроби запровадити паличну дисципліну завершувалися Спартаком, Разіном, Пугачовим. У наш час вони завершуються масовою соціяльною апатією. (Тут хіба що слід додати: Пугачов і Разін прийдуть тоді, коли у ґорбачовців повністю вичерпається валюта і вони не зможуть купувати хліба в Америці. — М. Р.).

А ось, скажімо, доволі цікаве визнання, що націонал – большевики (не виключаючи й Леніна) успадкували царську імперію без будь-яких правових коректив — лише сьогодні починаються корективи:

— Деякі плакальники за минулим не хочуть визнати, що тисячу років, якщо брати Росію (цікаво, а де ж сама Росія може набрати тисячу років? — М. Р.), тут правували люди, а не закони... Мова, таким чином, йде про заміну тисячолітньої моделі державности.. (Ого! Уже не лишається серед большевицьких „святих" не тільки Сталіна, а навіть Леніна й Маркса, бо й вони, виявляється, нічого не змінили в тисячолітньому моделі державности. — М. Р.)

І нарешті те визнання, яке для мене особисто здається найважливішим, — визнання того історичного факту, що ідеї реформ визріли не в середовищі комуністичної партії, а в надрах дисидентського руху. Спершу доведеться повністю процитувати запитання. Ось воно: „Багато з того, що ви кажете, звучить як повторення тез і гасел дисидентів 70-их років. Тоді їх судили, кидали в табори, висилали за

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про фотографів і репортерів

Репортери і фотографи у журналістичному званні конечні, хоча, звичайно, вони не надто втішаються симпатіями.

Скільки історій читаємо і чуємо про тих славних „папараззі", що, здається, дістали свою погірдливу назву тому з італійської мови, що саме вони стали вперше такими нахабними і впертими коли йдеться про зроблення знімок славних осіб із політичного світу та зі світу фільмових зірок. Те саме торкається настирливих репортерів, які шукають за сенсаційними вістками і обступають кожну жертву публічного життя та закидають питаннями часом дуже провокативного характеру.

Не диво, отже, що ці дві ділянки журналістичної праці не мають багато симпатиків у західньому світі — хоча всі признають, що вони конечні для швидкої та повної інформації.

Так воно є в оточенні, у якому ми тепер живемо у вільному світі, байдуже чи це на американському, австралійському чи західньоевропейському континентах.

А як воно у нас? Тут ми маємо свої інакші чисто українські критерії, які часто виходять із зовсім іншого заложення як загальноприйняті.

Берім на приклад фотографів. Звичайно на наших імпрезах чи подіях, які вимагають утривалення їх на плівці та ще і опублікування, фотографів тепер тьма-тьменна, але серед них на пальцях однієї руки можна порахувати тих професійних, що обслуговують пресу, або таки журналістів, які роблять для своєї преси знімки. А ці останні рідко дістають від організаторів вірповідну виказку, яка б їм дозволяла порушатися всюди, де потрібно.

Всі інші — це аматори, які однак уважають, що їм прислуговує демократичне право пропихатися на сам перед, сліпити очі глядачів фотоспалахами і робити десятки світлин, які відтак десь зникають у родинних альбомах і нікому із них користи немає.

Особливо ми відчуваємо це тепер у численних публічних імпрезах з приводу 1000-річчя Хрищення України. Байдуже чи це концерт в залі, де виразно написана пересторога на дверях, що світлин робити не можна — чи Богослуження, яке вимагало б набожного спокою і порядку — фотографи-аматори мають повну свободу дії і досі ми не бачили ні одного випадку, щоб організатори їм у цьому перешкоджали. Навпаки, потурають тим „доморослим" фахівцям спокійно. Нам пригадується недавній момент у Вашінґтоні, коли, записуючи, проповідь нашого найвищого церковного достойника, ми старалися стояти близько підвищення, де відбувалося Богослуження, а якийсь фотограф-аматор голосно постійно звертав нам увагу, що йому заслоняємо вид, хоча сам стояв плечима до престола і священиків!

От бачите — репортерський хліб українських журналістів не легкий і звичайно його не шанують, ані учасники імпрези, ані організатори. Можна б тут нам із власної практики навести десятки прикладів, як мало уваги та пошани знаходимо. Пригадаймо лише останню українську імпрезу „світового маштабу", де нам довелося на залю самим нести стіл та крісла, щоб було на чім писати свої звідомлення. Пригадується ряд великих імпрез, на які організатори навіть не запросили представників нашої преси, але з обуренням стверджували, „що наша преса нічого не пише!", пригадуються імпрези, де організатори з великими почестями садажали в першому ряді одного однісінького неукраїнського репортера, який навіть не знав чи це українська чи російська справа, та відтак навіть не написав кількох слів у своєму щоденнику, але для українських журналістів не було місця.

І вкінці приклад останніх днів: українська делеґація відвідала Президента країни. Було їх досить велике число, але українські організатори не вважали за потрібне, щоб поміж усіми тими достойниками був принаймні один український репортер, який міг би про цей успіх поінформувати українську спільноту.

Тому організатори імпрез — не питайте постійно чому наша преса про вас не пише, а поспитайте: чи ви її своєчасно і відповідно повідомили, забезпечили квитками вступу і відповідним місцем на залі?

О-КА

Михайло Кучер

НЕЙМОВІРНО, АЛЕ ПРАВДИВО

На Потсдамській конфеценції президент Трумен повідомив Сталіна, що на Гірошіму скинено атомну бомбу. На обличчі „корифея усіх наук" не було помітно жадного здивовання.

„Про праці над винайденням атомової зброї, що провадилися в ЗСА, Англії і Канаді Сталін, можна сказати, знав усе. Більше десяти вчених з атомної ділянки, що провадили розшуки і технічну працю, були комуністами, або, щонайменше, антифашистами. Про все, що знали, повідомляли совєтських резидентів на Заході, або, звичайно, свої комуністичні партії. В роках 1942-1943 центри атомних дослідів Ню Йорку, Чикаго, Берклі і Лос Аламос були повні совєтських шпигунів, які працювали без жадних перешкод з боку американської розвідки. Тому було викрадено теоретичне знання. Потрібні ще матеріяли. У Москві були пляни і американські формули. Потрібен ще уран.

Це був блаженний час для совєтського шпигунства і німецький історик Бугейт писав таке: „Комуністичні агенти керували дослідами Конґресу і допомагали складати звіти. Вони давали **поради членам американського Уряду, писали для них доповіді, репрезентували їх на міжнародних нарадах. Вони їздили по світі, як представники американського народу. Вони брали участь у міжнародних конференціях, там де збирались державні політики, щоб створити світ будучого".**

Справді це був блаженний час, але не для Заходу. Совєтська розвідка жила і діяла за заповітом през. Рузвелта, який вірив у „доброго дядька Джо".

Совєтський уряд скерував у воєнне міністерство ЗСА прохання продати шістнадцять тонн урану „для потреб медицини". Американці обережно відмовили, ніби самим мало. Тоді совєтський ген. Руденко звернувся до воєнного міністра ЗСА з подібним проханням на основі ленлізу. **Міністер знову відмовив. Тоді Москва звернулась до приватників і знайшла потрібний уран і тяжку воду. Американський Уряд лав дозвіл на вивезення. У** Вашінґтоні подумали і перелякалися можливости, що при новій відмові Москва подумає ніби уран потрібен ЗСА для якоїсь поганої мети.

Так за вибуху американської атомової бомби совєтські вчені мали усі потрібні формули, рисунки, пляни, описи апаратури і технології. З Монтреалю були отримані зразки урану 233 і 235. Все було в порядку. Все знали як роблять інші, але самі не знали, як зробити.

Тоді, 16-го квітня 1946 року, згідно з „Правдою" у розділі „Хроніка" було надруковано розпорядження президіюму Верховної Ради СССР про перехід Берії на якусь „центральну працю". Таємнича „центральна праця" виявилася створенням своєї атомної бомби. Для того була потрібна нова піраміда трупів в'язнів. Без шпигунства створення совєтської атомної бомби спізнилось би на якихось десять років.

Треба було знайти кращих фізиків Совєтського Союзу і заставити їх працювати, забезпечити секретність і, врешті, продукцію. Для того був потрібний Берія. У той час, крім Капіци, в Совєтському Союзі ніхто не сумнівався у потребі атомної бомби. Тоді власне почалася блискавична кар'єра А. Сахарова. Врешті зоглядилися, що, поспішаючи, забули вкрасти документацію, зв'язану з антирадіяційною охороною. Тут себе знову виявив Берія. Почалася праця без антирадіяційної охорони. Велике число в'язнів пішло на тамтой світ, вбиті радіяцією. До того додано вільних за наймом.

Був час коли в Совєтському Союзі виникли клопоти з твердим паливом для ракет. Усе було вкрадено в ЗСА. Сейфи інститутів Академії наук були повні вкраденої документації, але практично не виходило. Одначе і такі клопоти при допомозі ЗСА поборено. Совєтську атомну бомбу випродуковано і вона стала могутнім засобом шантажу вільного світу. Уся оборона вільного світу поволі лягла на плечі ЗСА. Вільна частина Европи все більше схиляється до капітуляції етапами перед Москвою.

ПРОВІДНИКИ ТРЬОХ найважливіших крайових жидівських організацій в Америці ствердили, що Американсько-ізраїльський комітет публічних справ, головна позакулуарна організація для справ Ізраїля на Капітолі у Вашінґтоні, не йде в крок „з узгідненнями організованої жидівської громади" у деяких важливих справах Близького Сходу. З листа, що його вони вислали голові цього комітету, виявляється, що американські жиди мають багато більш різноманітні думки у деяких справах в порівнянні з комітетом, що підходить дуже однолінійно. Серед політичних кіл Вашінґтону цей комітет уважається речником жидівської громади в Америці.

Ярослав Пеленський

ГЛАСНІСТЬ, ПЕРЕБУДОВА І УКРАЇНСЬКА ДІЙСНІСТЬ

III.

2

На підставі такого розвитку події та опублікованих документів можна зробити певні висновки щодо можливостей і меж застосування політики гласности та перебудови в Україні. Якщо йдеться про політику гласности, то українські письменники та інші діячі культури мали змогу у відвертий спосіб висунути домагання національного і державно-політичного характеру в галузі рідної мови. Всесоюзний партійний апарат, натомість, не виявляє зацікавлення у здійсненні цих домагань, тобто у застосуванні політики перебудови, а дотримується свого, по суті, негативного ставлення щодо піднесення статусу української мови.

Вже в першій Конституції УССР, ухваленій 3-го березня 1919 року Всеукраїнський З'їздом Рад і затверджений Центральним Виконавчим Комітетом 19-го березня того ж року, не було згадки про українську мову, хоча, наприклад, Конституція Грузинської СССР 1922 року виразно постановляла, що „державною мовою ССР Грузії є грузинська мова" (стаття 6). Цю розбіжність у підході до питання державної мови в Україні та Грузії можна пояснити також вищим рівнем національно-державної свідомості грузинської — навіть комуністичної – еліти та слабкість державного чинника в українському політичному мисленні. Але навіть коли, становлячи меншість, група комуністів України, на червневому пленумі ЦК КП(б) в 1923 році намагалася реалізувати справжню політику українізації та домагалася, щоб українську мову нарівні з російською було визнано державною мовою Совєтської України, пленарна сесія під тиском російських большевиків відкинула цю пропозицію, а поняття „державна мова" було замінено поняттям „дві загальновживані мови".

Дальшим прикладом неґативного ставлення партії до питання української державної мови є Конституція УССР 1925 року, яку з належними змінами затверджено 1929 року і яка нічого не говорила про формальний статус української мови, хоча, наприклад, Конституція Туркменської ССР 1927 року проголосила, що державними мовами Туркменської ССР є туркменська і російська (стаття 18), не кажучи вже про Конституцію Білоруської ССР 1927 року, яка надала білоруській мові статусу так званої „переважної мови" (стаття 22). Це означає, що в конституційному сенсі білоруська мова досягла вищого статусу, ніж українська. Навіть найбільш далекосяжний державний документ епохи українізації, який стосується вживання української мови в державному житті УССР, тобто Постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету та Ради Народних Комісарів УССР від 6-го липня 1927 року, не вживає поняття „державна мова" в стосунку до української мови, а користується поняттям „переважна мова". Але й цей документ практично не згадується в офіційному житті України, підтвердженням чого є вміщення його скороченої версії до позацензурного „Українського вісника" за редакцією В. Чорновола (випуск 7, серпень 1987, стор. 86-95).

У Конституції УССР 1937 року, тобто сталінської епохи, забезпечується право тільки „навчання у школах рідною мовою". Це формулювання виключало будь-яке окреслення статусу української мови. Натомість Конституція УССР 1978 року, тобто брежнєвської доби, вже тільки дуже загально говорить про можливість навчання українською мовою. Так само за Брежнєва знижено статус української мови в судочинстві УССР. Наприклад, Конституція 1937 року, (як і попереньо згадана постанова з липня 1927 р.) стверджує, що судочинство повинно провадитися українською мовою, хоча вона може також проводитися мовою національної меншости тоді, як Конституція 1987 року говорить, що в УССР судочинство „провадиться українською мовою, або мовою більшості населення даної місцевості". Інакше кажучи, формальний статус української мови в сучасній Україні нижчий, ніж за сталінських часів.

Звісно, совєтські конституції мають, по суті, оперативний характер порівняно з конституціями репрезентативних демократичних держав, де вони мають юридично фундаментальне значення, тобто де вони є основою основ усякого законодавства і повинні бути основою і в **практичній політичній діяльності. Але навіть ці „оперативні конституції" віддзеркалюють певні риси совєтської** політичної дійсности. Факт, що статус української мови ніколи не був державний у совєтському конституційному праві та що він постійно знижувався в конституціях і законодавстві УССР, вказує на те, що всесоюзна комуністична партія провадила політику послідовної дискримінації української мови. Цю політику добре розуміють керівні номенклятурники в сучасній Україні, тому вони негайно відмежувалися від вимог української культури еліти, погодившися лише з тим, що потрібне практичне покращення у вивченні та поширенні української мови. Тим-то вони різняться від тих українських комуністичних діячів, які в 1923 році готові були обстоювати концепцію української державної мови, за що й заплатили відповідну ціну в сталінських чистках 1930 років.

Уперше в історії УССР зустрічаємося з таким пародаксальним розвитком подій: українські письменники, висуваючи вимогу державної мови і тим-то репрезентуючи українську державну концепцію і національні інтереси, перебрали на себе ролю політиків, а партійні й державні політики перестали виконувати свою функцію. Проте, якщо взяти до уваги, що традиційно в Україні і взагалі у всій Східній Европі письменники, а зокрема поети, завжди були речниками проголошування „правди", то такий хід історії зрозумілий.

3

Хоч політика гласности і перебудови не становлять собою автентичної реформи, а насамперед є спробою виправити імперську систему, вона все ж таки створила нову ситуацію. Отож — як повинні ставитися до неї українці на батьківщині та в діяспорі? Українські еліти, які діють в умовах сучасної совєтської дійсности, повинні, поперше, намагатися відновити концепцію автономізму в рамках державности УССР та розбудови її інституції, готувати суспільно-політичні кадри та формувати українську республіканську державну свідомість. Це може відбуватися переважно шляхом еволюційного процесу, першою фазою якого було б, принаймні, досягнення Українською ССР статусу Грузинської, або Вірменської ССР, які, будучи територіяльно і за кількістю населення меншими країнами, користуються більшими можливостями і навіть правами (згаданий уже тут статус державної мови), ніж Українська ССР.

Подруге, Україна, як друга за величиною та питомою вагою республіка СССР, повинна, згідно з переяславською доктриною, стати першим партнером панівної російської республіки в рамках Совєтського Союзу. До речі, українська республіка за часів Хрущова і на початку доби Брежнєва тимчасово досягла такого статусу, однак поступово його втратила. Сьогодні головними партнерами Росії стають закавказькі республіки. Ця зміна партнерів стає очевидною. Вона, зокрема, віддзеркалена у малій присутності українців на верхах всесоюзного партійно-державного апарату. З огляду на те, що внесок України в системі Совєтського Союзу є такий вагомий, її державний статус повинен бути відповідно відзначений, а навіть підвищений у структурі СССР.

Потретє, українська республіка, поряд з іншими республіками СССР, повинна скерувати свої зусилля до конституційно-державного перетворення СССР на союз держав основаного на конфедералізмі, як цього й домагалися на початку 1920 років українські і грузинські націонал-комуністи. Російська імперська еліта в СССР не повинна розглядати такий гіпотетичний розвиток, як загрозу для самої Росії. Тим більше, що вже незабаром, тобто років через 10-15, росіяни становитимуть меншість всього населення Совєтського Союзу. Отже, історичний розвиток відбувається не на їхню користь. Крім того, кошти утримування імперії та її сателітнього бльоку постійно зростають, і скоріше чи пізніше раціонально думаючі росіяни будуть змушені дійти висновку, що утримування імперії не виправдується. Остаточним завершенням процесу еволюційної та мирної трансформації СССР був би вихід деяких союзних республік з цього імперського союзу, подібно до того, як відбувся вихід різних колоніяльних чи підпорядкованих країн із складу Британської імперії.

Ставлення українства в діяспорі до політики гласности і перебудови не можна обмежуватися типовим для „воюючої еміґрації" тотальним запереченням реальної дійсности в Україні. Його ставлення повинно поєднувати принципове обстоювання концепції національно-державної самостійности України з розумно застосованою політикою „реалітетів", доктрину якої автор цієї статті зформулював у дещо відмінний, але подекуди подібній політичній ситуації у другій половині 1950 і на початку 1960

(Закінчення на стор. 4)

Посвячують пам'ятник св. п. ген. П. Григоренкові

Св. п. ген. П. Григоренко

В суботу, 22-го жовтня, відбудеться посвячення пам'ятника св. п. ген. Петрові Григоренкові на українському православному цвинтарі св: Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж., о 12 год. опівдні.

Генерал П. Григоренко пройшов надзвичайно важке життя. Народився він 16-го жовтня 1907 року на Запоріжжі. Дуже рано лишився сиротою, бо мати померла, коли йому ще не сповнилося і трьох років. В семирічному віці він залишився без батька, котрого в 1914 році покликали до війська а в 1915 році прийшла вістка, що він „пропав безвісти". Гірким було сирітське життя П. Григоренка. То були роки, коли по кілька разів мінялася влада і щедро лилася людська кров. В 11-літньому віці йому довелося покинути рідне село. Ще за два роки опинився за межами України. Він пішов учитися. Його вихованням зайнялися советські інституції, а що він був дуже здібним, то жадібно зачитувався літературою, яку щедро пропагувала молода советська держава. Закінчивши військову академію, командував батальйоном, під час Другої світової війни командував дивізією і був тяжко поранений. Після війни, з 1945 року викладав у Військовій академії ім. Фрунзе в Москві.

Протягом багатьох років пам'ять П. Григоренка фіксувала сумнозвісні процеси над „ворогами народу". Сталінські чистки торкнулися й армії. Гострий, допитливий розум і безмежна любов до людей змушували його аналізувати події, дошукуватися істини. Коли ж нарешті П. Григоренко збагнув, що насправді відбувається під прикриттям облудних советських гасел, то рішуче виступив проти деспотизму комуністичної партії, наперед знаючи, що це напевне коштуватиме йому життя. Сталося це в 1961 році, коли він виступив з промовою в академії. З тих пір життя його різко змінилося. П. Григоренка позбавили генеральського чину, а потім, уже як рядового вояка, намагалися закатувати в психолікарні, де його тримали шість років. У грудні 1977 року ген. Григоренко приїхав до ЗСА, оселився в Ню Йорку. Помер від тяжкої недуги 21-го лютого 1987 року на 80-му році життя.

ЗП УГС

СПРОБИ ЗАКУПІВ ВЕЛИКИХ американських фірм поступають неймовірно швидким кроком, а зокрема від перших днів вересня. До цього часу запропоновано біля 40 біл. дол. за перекупи фірм. Останніми днями засоби масової інформації подали до відома, що компанія Філіп Морріс запропонувала закупити фірму Крафт за суму 11.5 біл. дол. Якщо це станеться, то фірма Філіп Морріс стала б найбільшим ґігантом споживчих продуктів у цілому світі.

У ВАШІНҐТОНІ СЕНАТ дав своє одноголосне одобрення на законопроєкт, який має на меті привернути реґулювання дитячих програм на телевізійних екранах. В ньому говориться про обмеження оголошень під час дитячих телевізійних програм і вимагатиметься від телевізійних продуцентів інформативно-освітніх передач для дітвори. Крайове товариство телевізійних передач заявило, що „може жити з таким рішенням", одначе президент Роналд Реґен не є надто захоплений цим законопроєктом, навіть погрожував ветом, але всі сподіються, що він його підпише з огляду на вибори. Палата Репрезентантів раніше проголосувала цей законопроєкт.

В Оттаві...

(Закінчення зі стор. 1)

Процесія

Оттавського університету відкрив науковий Симпозіюм в приміщенні університету на тему „Християнство в українській історії та культурі". Цей симпозіюм був спонзорований факультетом мистецтв Оттавського університету та Інститутом советських і східньоевропейських студій Карлтонського університету. Він був зорганізований проф. Богданом Боцюрковим і проф. Іриною Макарик.

В симпозіюмі брали участь визначні науковці Канади і ЗСА з ділянки історії та релігії. Всього було 13 доповідей, які були прочитані на чотирьох сесіях, очолюваних о. д-ром Й. Андрійшиним, проф. Б. Будуровичем, проф. Л. Блеком і проф. І. Макарик. Доповідачами були: проф. Ігор Шевченко, проф. Франк Сисин, проф. Роман Єринюк, проф. Іван-Павло Гімка, проф. Богдан Боцюрків, д-р Роман Сольчаник, проф. Павліна Левін, проф. Гарві Ґолдблат та проф. Ярослав Розумний. Усі доповіді були високої якости, хоч не всі були розрахова-ні для широкої публіки. Протягом симпозіюму заля була майже цілий час заповнена.

Зворушливим був момент, коли під час дискусії над доповідями проф. Б. Боцюркова і д-ра Р. Сольчаника попросили до мікрофону о. Василя Романюка, щоб він відповів на питання про сучасний стан Української Православної Церкви. О. Романюк пояснив, що помимо того, що советський уряд називає Православну Церкву в Україні російською, більшість священиків цієї Церкви походить з України, та що український дух в православних церквах існує. О. Романюк також підкреслив, що серед української інтеліґенції на рідних землях немає міжконфесійної ворожнечі та незгоди.

Того самого вечора, в готелі Вестін, відбувся святочний бенкет. Присутніх було понад 800 осіб, а заля була вщерть заповнена. Бенкетом провадив проф. Орест Рудзік, а головним промовцем був Дж. Кларк. Його представив голова Комітету Українців Канади д-р Д. Ціпивник, а дякував йому президент Світового Когресу Вільних Українців Петро Саварин.

В своїй промові, міністер Кларк, який був на бенкеті зі своєю дружиною Морін МекТір, підкреслив велике значення цього ювілею, як також важливу ролю Українських Церков — Православної, Католицької та Протестантської — в збереженні української культури та загальнолюдських прав. Він сказав, що цілий світ святкує цей ювілей мужности і віри разом з українцями.

Промовець згадав про сучасних визначних канадців українського роду, таких як суддя Верховного суду Дж. Сопінка, недавно померлий маляр Василь Курилик та Рейнел Андрейчук, канадський амбасадор в Кенії, яка недавно отримала додаткову позицію канадського репрезентанта до Комісії людських прав в Об'єднаних Націях. Міністер Кларк ґратулював Комітетові Українців Канади за те, що комітет заохочує молодь брати активну участь в політичному житті. Дж. Кларк, який походить з провінції Альберта, сказав, що він радіє тим, що центр українських студій в Канаді знаходиться якраз в Альбертському університеті, його Альма Матер.

Міністер Кларк згадав, що коли він був у Києві весною 1985 року він домагався звільнення Данила Шумука, та коли цей нарешті прибув до Канади минулого року, Дж. Кларк особисто його вітав та показував йому парлямент. В своїй промові міністер сказав, що в Советському Союзі за прив'язання до своєї культури і традицій людей ув'язнюють, а в Канаді за ті самі атрибути людей вибирають на найвищі пости в державі, подаючи приклад віцепрем'єр-міністра Дана Мазенковського, або міністра справедливости Рамона Гнатишина.

Міністер Кларк сказав, що одним з головних завдань канадського уряду є боротися за збереження людських прав. Вже існує певний прогрес в цій ділянці бо Советський Союз погодився збільшити число відвідувачів до СССР і до Канади та поробив певні кроки в справі з'єднання родин. За словами Дж. Кларка, Канада не перестане натискати на Советський Союз, щоб він респектував людські і релігійні права національних меншин в СССР.

Перед обідом Митрополит Максим Германюк провів молитву, а після того коротко промовляв сенатор Стенлі Гайдаш. Він прочитав привіт від лідера Ліберальної партії Джана Тирнера, який є рівночасно лідером опозиції в федеральній палаті громад. Сен. Гайдаш повідомив присутніх про те, що недавно, на його внесок, сенат ухвалив резолюцію, в якій це тіло звертається до советського лідера М. Ґорбачова з домаганням, щоб советський уряд звільних усіх політичних і релігійних в'язнів та злеґалізував Українську Православну і Католицьку Церкву.

Господар бенкету попросив до слова присутнього о. В. Романюка, який коротко і дотепно розказав про свої перші враження з перебування у вільній Канаді. О. Романюка найбільше вразило те, що в канадських містах майже не видно ані поліції, ані війська, та що за цілий час його перебування в Канаді ніхто ще не вимагав від нього ідентифікації. Проф. Рудзік також повідомив присутніх про те, що серед них є Стефанія Січко, яка перебуває в Канаді в гостях у своїх свояків.

Після вручення подарунків міністрові Кларкові і його дружині Мирославою Стельмах, головою Крайового Комітету Тисячоліття, Олена Глібович закінчила короткою промовою офіційну частину бенкету. Після молитви, проведеної Митрополитом Василієм Федаком, була драматична інсценізація хрищення України, поставлена Анною Троян.

Після бенкету відбулася забава.

В суботу, 8-го жовтня, о год. 10-ій вранці, відбулося урочисте саджения пропам'ятного дерева Тисячоліття в одному з гарних парків міста Оттави. В присутності обох митрополитів Української Православної і Католицької Церков, посадника Оттави Джима Дюрела, та заступника президента Світового Конгресу Вільних Українців Василя Кирилюка, відбулася церемонія посадження канадського дуба та відкриття меморіяльної таблиці з цієї нагоди. Надя Дякун-Тібо провадила цією церемонією.

Кульмінаційною точкою всеканадського святкування Тисячоліття християнства в Україні був соборний Молебень, в якому брали участь найвищі достойники Української Православної і Католицької Церков, як також головний пастор Української Євангельсько-Баптистської Церкви. Збірний хор з цілої Канади співав під час Молебня, який оба митрополити в супроводі своїх єпископів, відслужили для приблизно 3,000 учасників.

Після Молебня відбулась святкова програма української молоді з участю членів усіх українських молодечих організацій в Канаді. Програмою провадив Олег Гарас.

Увечорі того самого дня, в оперовій залі Канадського центру мистецтв, яка була виповнена до останнього місця, включно зі стоячими, відбувся концерт п.н. „Молитва подяки". В концерті брали участь: конферансьє Мімі Кузик і Едвард Іванко, сопрано Ірина Вельгаш, струнний квартет Орфорд, хор ім. Олександра Кошиця під мистецьким керівництвом Володимира Климкова, скрипаль Степан Старик, чоловічий хор „Бурлака" під керівництвом Олега Хміля, тріо „Верховина", піяністи Люба і Іриней Жуки, популярна співачка Люба та балерина Клявдія Мур. Врешті, гість-диригент Лаврентій Івашко диригував хором ім. Кошиця та з'єднаними хорами, які закінчили концерт молитвою Миколи Лисенка „За Україну".

В неділю, 9-го жовтня, в обох українських церквах були відправлені Архиєрейські Служби Божі, після яких місцеві парафіяни приймали гостей з-поза Оттави перекускою.

Хоч в організації святкування Тисячоліття брало участь багато осіб, включно з членами екзекутиви Комітету Українців Канади, персоналом Українського Інформаційного Бюра та численними добровільними робітниками, які помагали в різних стадіях підготовчої праці, на особливе признання заслуговує місцевий комітет, який складався з трьох осіб: Лесі Гірняк, Віри Боцюрків і д-р Юлії Войчишин.

Князь Володимир і княгиня Ольга в інсценізації під час програми молоді.

(Фота: Любомир Кулинич)

У КАТАСТРОФІ ДВОХ ПАСАЖИРСЬКИХ літаків в Індії загинуло 164 особи і тільки п'ять осіб вдалося врятувати. Центральний уряд Індії зарядив урядове слідство обидвох випадків і призначив 200,000 рупій, приблизно 15,000 долярів, на допомогу родинам потерпілих. У катастрофі загинуло також кілька чужинців, але комісія досі розпізнала тільки тіло одного західньонімецького підприємця, прізвища якого покищо не подали до загального відома.

АФГАНСЬКІ АНТИКОМУНІСТИЧНІ партизани-муджагедіни продовжують час від часу обстрілювати столицю Кабуль, тероризуючи тим самим місцевих комуністів і їхніх советських протекторів, які тимчасово зупинили процес виведення війська з Афганістану під притекстом, що муджагедіни, мовляв, не дотримали слова і продовжують далі вести боротьбу проти відступаючих советських частин і місцевих спомагачів. В такій атмосфері страху перед розривами ракетних стрілен в Кабулі відбулись наради місцевих комуністів, які нібито шукають розв'язки мирного полагодження афганської проблеми. Говорилося навіть про заміну дотеперішнього першого секретаря компартії і президента Наджібулли іншою особою, але покищо викинули з Політбюро тільки двох членів, Салеґа Мохаммеда Зараі і Абдользоґура Размю. Кабульське радіо не подало причин їхнього звільнення з постів у Політбюро, але західні спостерігачі думають, що там почався процес перебудови керівництва компартією.

У св. п. д-ра Ю. Фещенка-Чопівського

В неділю, 14-го серпня ц.р., після довгої і тяжкої недуги упокоївся в Бозі на 65-му році трудолюбивого життя добрий муж, батько і дідусь та наш колеґа по фаху бл. п. Юрій Фещенко-Чопівський.

Покійний народився 30-го березня 1923 року в родині відомого професора Івана й Синайли Чопівських. Батько його був міністром торгівлі за Центральної Ради та міністром за Директорії.

За польських часів був визначним професором Гірничої Академії у Кракові, а з приходом большевиків в 1945 році був арештований та помер у концентраційному таборі в Карелії в 1952 році.

Завдяки своїм батькам, покійний д-р Чопівський одержав дуже добру освіту і виховання. Медичні студії почав він у Празькому університеті, потім продовжував у Відні, а закінчив докторатом медицини у Мюнхенському університеті в 1948 році.

Під час студій одружився він з студенткою медицини Софією Клепачівською, з якою мав потім четверо дітей. Вони закінчили також університетські студії та працюють за спеціяльностями.

Після градуації д-р Чопівський був лікарем при ІРО в Авгсбурзі, а в 1949 р. еміґрував з родиною до Америки. Тут він відбув приписану шпитальну практику (інтерншіп і резидентуру), нострифікував лікарський диплом та відчинив приватну лікарську практику в Асторії (1954-1966), а від 1966 року в містечку Заян біля Чикаго.

Крім цього він відбув спеціялізацію в Emergency Room Medicine і був на стафі в кількох лікарнях. Як знаний лікар в Ілиної був д-р Чопівський респектований американськими колеґами, які вибрали його президентом медичного стефу в Ґреґам шпиталі в Кентоні (1959), а потім президентом в Мейсон шпиталі (1962-1963). Був він також президентом Медичного Товариства в Фултон Кавнті, а вкінці президентом медичного відділу Американського Інтернаціонального шпиталю в Заян, Іллиной.

Покійний д-р Чопівський належав також до нашого Українського Лікарського Т-ва в Чикаго та брав участь в наших сходинах і з'їздах.

Був він щедрим меценатом на церковні та українські культурні цілі.

Похоронні відправи провів о. Степан Зенчук з Української православного катедрального собору св. Володимира в Чикаго, а тіло покійного спочило на цвинтарі св. Андрія у Савт Бавнд Бруку, Ню Джерзі.

Д-р Павло Пундій

У ДРУГОМУ ДНІ ТРИВАННЯ пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії Югославії виявилося, що серед югославських лідерів немає єдности. Не зважаючи на заклик до єдности і співпраці, республіканські керівники продовжують обвинувачувати один одного, підриваючи тим самим авторитет Політбюра і діючого в колеґіяльній системі керівника компартії Стіпа Сувара і президента Раїфа Діждаревіча. Обидва вони виступали із закликом до єдности, бо без неї „не буде в нас згоди", заявив Діждаревич, а „наша країна може знайтися під загрозою політичної й економічної руїни". Бранко Ґреґановіч, керівник югославської комсомольської організації, взагалі не взяв до уваги заклику старших і продовжував критикувати керівника Сербії Слободана Мілосевіча, кажучи, „що серед нас є особи, які думають, що Господь на все життя дарував їм партійні і урядові пости". Після його саркастичної завваги сербські делеґати влаштували на залі нарад свого роду демонстрацію, а деякі навіть демонстративно покинули приміщення. Мілосевіч вимагає більшої автономії для сербів.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСК Ню Йорк — Вестчестер СК 1:4

У неділю, 9-го жовтня ц.р., І-ша дружина УСК-у відбула чергові змагання за першенство III-ої дивізії Космополітальної Ліги, в яких зазнала поразки, вислідом 1:4. До перерви вислід був 1:1. Суперники здобули ведення 1:0 після чого Рафаїл вирівняв 1:1. Після перерви Вестчестер перейняв ініціятиву і головно їх напад зумів успішно використати створені нагоди до здобуття голів. Слабше цим разом вив'язалася із своїх завдань наша оборона. В загальному можна було зауважити незіграність змагунів нашої дружини, більшість яких ввійшли до складу на початку сезону.

В передзмагу II-га дружина УСК-у перемогла резерву Вестчестеру високим вислідом — 5:2. Переможні голі для нашої дружини здобули Гомез (3) і Сабальякас (2).

С. К.

УСВТ „Ч. Січ" — „Роверс" СК — 0:3

У чергових змаганнях за першенство І-ої дивізії Ґарден Стейт ліги, що відбулися на виїзді в Едісоні, „Ч. Січ" зазнала поразки „сухим" вислідом 0:3. До перерви гра проходила рівнорядно, не зважаючи на брак двох змагунів у стартовому складі, що не прибули на площу змагань. Перші можливості здобути ведення мали „Січовики", коли в 20-ій хвилині м'яч із стрілу Брієнзи відбився від поперечки воріт „Роверс", а кілька хвилин пізніше оборонець господарів в останній секунді викопнув м'яч майже з лінії, що котився до порожніх воріт. Після цього ініціятиву перейняли господарі, завдяки якій в 40-ій хвилині відкрили конто голів — 1:0.

Після перерви гості провели ще кілька контратак, але м'яч із стрілів Чижовича, Бакуна і Брієнзи пролітав кожночасно поруч або понад ворота „Роверс". У свою чергу суперники з 72-ій хвилині з акції і 81-ій хвилині з карного стрілу устійнили вислід зустрічі — 3:0. Виглядає, перебудова дружини проходить досить боляче. Провід ланки вже на початку сезону постановив позбутися змагунів неукраїнського походження, розраховуючи на цих українських талантів, що досі чомусь служать в чужих клюбах. Ця гірка дійсність заставляє провідника дружини далі затикати „діру" у складі дружини футболістами, адже ця дружина кожної неділі мусить репрезентувати українське ім'я в цій сильній І-ій дивізії, що є найвищою клясою футболу в стейті Ню Джерзі. А для того, щоб ця репрезентація відбувалася на відповідному рівні, до змагань треба виставити 11 відповідальних і дисциплінованих футболістів. Під сучасну пору в складі дружини є зареєстровані такі змагуни українського походження: Мар'ян Хамуляк, Богдан Куцина, Андрій Бакун, д-р Володимир Бакун, Ігор Чижович, Ярослав Твардовський, Микола Дворський, Віктор Науменко, Тарас Науменко, має прийти з коледжу Гриць Сергіїв. Ряд інших наших футболістів „потопають в чужому океані". Подібні ситуації існують в інших наших осередках, де є активні футбольні ланки.

Р. Матківська у стейтовому турнірі

Роксана Матківська, чолова тенісистка „Ч. Січі", що тепер виступає в складі тенісової дружини середньої школи Мільбирн, Ню Джерзі, успішно пройшла першу рунду середньошкільного чемпіонату стейту, елімінуючи в першій рунді сильну конкурентку Кін Крусей з Принстону вислідом 6:2, 6:2.

Як відомо, Роксана в цьому році вже здобула звання чемпіонки УСЦАК, а на американській тенісовій арені першенство округи Ессекс, Н. Дж.

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

Відбулася 24 рунда футбольного чемпіонату СССР, в якому беруть участь 16 клюбів з різних республік.

Дніпропетровське „Дніпро", лідер чемпіонату, перемогло московський клюб „Торпедо" вислідом 2:0, зміцнивши свою чолову позицію в показнику табелі трьома точками — понад свого переслідувача московського „Спартака", що має на своєму конті 33 точки.

Київ „Динамо", що його запрягли спортові політруки до репрезентації СССР, зазнало поразки на виїзді в Одесі з місцевим „Чорноморцем" вислідом 1:2. Переможні голі для господарів здобули Перепаденко і Щербаков, для Києва Горілий. Футбольні симпатики київської дружини, а також спортові репортери відзначають, що футболісти тієї дружини втомлені виступами в збірній СССР за чашу світу (змагання вже розпочалися) як теж в збірній олімпійській. Київська дружина, що дійсно є збірною України (в ній виступають найкращі футболісти з різних міст України) може легко виграти чемпіонат і чашу СССР, але вони змушені приносити славу СССР на міжнародній арені в той час, як симпатики киян в Україні хотіли б бачити перемоги в основному над російськими клюбами на гри, з якими приходить понад 100.000 глядачів.

Донецький „Шахтар" переміг у себе вдома казахський клюб „Кайрат" з Алма-Ати вислідом 2:0.

Харківський „Металіст" зазнав поразки з московським „Спартаком" вислідом 1:2.

Гласність, перебудова...

(Закінчення зі стор. 2)

років, тобто в період національного відродження та відновлення автономістських тенденцій в Україні.

Українство в діяспорі виконує і повинно надалі виконувати ту саму функцію, яку виконували різні політичні еміґрації (польська, угорська, а також в певні періоди українська) та діяспори (жидівська, ірляндська) в той час, коли їхні народи не мали своїх самостійних держав, а вони самі зберігали і розвивали концепції таких держав в ідеологічному та символічному сенсі. Це важливо, зокрема, для того, щоб не повторилася ситуація, яка виникла була в історії України після ліквідації Гетьманщини (1764), зруйнування Запорізької Січі (1775) та занепаду автономістсько-державницької думки кінця XVIII — початку XIXсторіч (останнім важливим документом якої був трактат „Історія русів"), коли через брак політичної еміґрації, а надто діяспори, впродовж десятиліть не існувало української політичної думки, а зокрема концепції української державности. Поки в умовах української совєтської дійсности не може вільно розвиватися українська політична думка, одним із основних завдань української діяспори є збереження концепції державної самостійности України.

Якщо йдеться про практичний бік справи, то першорядним завданням українства в діяспорі є підтримування зв'язків з Україною. Ця справа є об'єктом суперечки в українській діяспорі протягом 30-ти років. Прихильники зв'язків вважають цю справу преважливою, мовляв, живий контакт українців в Україні з українцями в діяспорі може спричинитися до дальшого розвитку національної свідомости, взаємозабезпечення культурних і політичних потреб та посилення питомої ваги української справи. Супротивники зв'язків твердять, що такі зв'язки шкідливі для української спільноти в діяспорі, мовляв, вони її розкладають та ідеологічно обеззброюють, і що такий погляд, на їхню думку, поділяє більшість української діяспори. Такий підхід не тільки наївний, але, з точки зору загальноукраїнських інтересів, некорисний. А щодо твердження [illegible] більшість, то його треба рішуче заперечити, хоча б на підставі, наприклад, опиту, проведеного в рамках досліджень Канадського Інституту Українських Студій у 1983-84 роках в осередках української спільноти у степових провінціях Канади (в Альберті, Саскачевані та Манітобі) серед організацій та їхніх активістів, де на запитання, чи культурні та освітні зв'язки з Совєтською Україною спричинять розвиткові українсько-канадської спільноти і чи їх треба підтримувати, 82 відс. дали позитивну відповідь, 15 відс. — неґативну, а 3 відс. відповіли, що зв'язки спричинять такому розвиткові, але що вони їх не підтримують (див. „Будування майбутнього: Канадські українці в XIX ст. — План дії", (1986), стор. 15-16). До речі, твердження певних груп про їхню так звану більшість серед української громади в діяспорі не витримує критики, про це свідчать голосування на з'їздах і зборах різних громадських і наукових установ.

Якими ж повинні бути зв'язки між українцями на батьківщині й у діяспорі? Саме тепер, у період гласности відкриваються більші можливості відкритого спілкування між українцями з України та діяспори. Зокрема в науковій, культурній та до певної міри громадських царинах такі зв'язки треба встановлювати і підтримувати. Вони допоможуть нам краще зрозуміти і оцінити тенденції розвитку в Україні, інформувати наших земляків про те, що діється в українській діяспорі та відкривати, зокрема для українських вчених та діячів культури, доступ до наукових та культурних центрів у західньому світі. Щоправда, цим останнім повинен займатися передусім уряд УССР, зокрема, його міністерство закордонних справ та інші відповідні міністерства.

Зв'язки повинні, однак, відбуватися відкритим шляхом за посередництвом явно діючих державних інституцій та наукових і громадських установ. Такі зв'язки до певної міри є безпечніші для совєтських українців; вони також зменшують можливість інфільтрації діяспори небажаним совєтським аґенством.

Сьогодні найважливішим завданням є розвиток і зміцнення публічного і леґального секторів українського життя в УССР та відновлення заборонених інституцій, наприклад, леґалізації Української Автокефальної Православної Церкви і Української Католицької Церкви. Інакше кажучи, леґальний сектор має цілковиту перевагу над так званим „підпільним".

З огляду на те, що українці, як народ десятиліттями живуть у тоталітарній і репресивній системі СССР, не мають своєї справжньої держави, а ті, що в діяспорі, перебувають у системах інших держав, вони, подібно, наприклад, до вірменів і навіть жидів до часу утворення держави Ізраїль, мають труднощі, коли їм доводиться діяти на політичній арені відкрито і вільно. Однак підпілля, як засіб політичної діяльности, на відміну від сталінських часів, перестало бути істотним чинником української політики. Вихід останнім часом в Україні групи українських католицьких священиків та віруючих з підпілля та їхні заходи в справі леґалізації Української Католицької Церкви вказують на те, що духівництво і віруючі цієї церкви в Україні бажають остаточно покінчити з підпільною діяльністю.

Бажана політика гласности, навіть якщо вона не увінчається ще більш бажаною перебудовою, дає певні, хоч і скромні, можливості зробити українську справу видимою й актуальною. Від нас, українців, залежатиме, чи ми зуміємо пристосуватися до цієї ситуації та використати її для піднесення української справи до вищого, державного рівня.

Тайванізація...

(Закінчення зі стор. 2)

кордон, змушували еміґрувати".

Як бачить читач, запитання не лишає можливости для вихлястої відповіді. І все ж О. Яковлєв починає вихляти.

— Книжники і грамотії завжди тяжіли до демократії, а тому й перебували у сварці з антидемократичним владуванням... — Нарешті О. Яковлєва змушують відповісти серйозніше. І Яковлєв каже: — Він (прорив до перебудови — М. Р.) був би неможливий без опори на самозречену, подвижницьку діяльність по-громадському мислячої інтеліґенції. Про це належить сказати прямо...

А проте О. Яковлєв далекий від того, щоб говорити прямо. Якби він справді наважився говорити прямо, йому б належало визнати: у національному питанні горбачовці нічого істотного не пропонують. Це видно навіть із твердження самого Яковлєва про „тисячолітню Росію": тисячолітньою вона стає лише в тому разі, якщо перекреслюється Україна і вся її справді тисячолітня історія приторочується до московського сідла. Але з таким самим успіхом Росію можна зробити ровесницею вавилонського царства — для цього слід обікрасти не лише Україну, а й Вірменію. А чого, власне, церемонитись? Раз вона входить в російську імперію, то її історія також належить Росії.

Московські великодержавники до того розперезалися, що навіть не помічають, як із них лізе шовінізм. Не вільні від нього й горбачовці: в одній фразі вони засуджують шовінізм, а в іншій, самі того не помічаючи, утверджують його. Отже й симпатій національної інтеліґенції вони покищо не завоювали.

Те, що вони задумали в Прибалтиці, так само покищо не здобуло політичної виразности. Є лише закидання вудки з наживкою, яка здебільшого формується за принципом відомого рибалкам „самодура".

Можливо, справді існує плян зробити прибалтійські республіки ареною капіталістичного відродження — лише стовідсоткові дурні здатні хапатися за комуністичні гасла тоді, коли марксиський віз передніми колесами вже завис над смертельною безоднею. Та все ж московських дивізій горбачовці з Прибалтики не виведуть — це добре видно і з афганської дійсности, і з московської політики, в Східній Европі. Отож надії на тайванський варіянт, на мій погляд, породжені надмірним оптимізмом.

І все ж не слід сумніватися, що початок будь-якого процесу рано чи пізно здобуває повне завершення. Так виглядають всі без винятку закони природи. Не можна обмежитися напівдемократією і напівкапіталізмом так само, як не може існувати напіввагітність.

